

POVZETEK – POROČILO O STANJU NA PODROČJU KRŠITEV PRAVIC INTELEKTUALNE LASTNINE ZA LETO 2019

Zakaj so pravice intelektualne lastnine pomembne, kršitve pravic intelektualne lastnine ter boj proti ponarejanju in piratstvu

To poročilo obravnava izsledke raziskave, ki jo Urad Evropske unije za intelektualno lastnino (EUIPO) izvaja zadnjih nekaj let ob pomoči Evropskega opazovalnega urada za kršitve pravic intelektualne lastnine (opazovalni urad), in sicer glede obsega, področja in gospodarskih posledic kršitev pravic intelektualne lastnine v EU. V njem so predstavljeni in obravnavani dokazi o ekonomski vrednosti pravic intelektualne lastnine v gospodarstvu EU, obseg izkoriščanja te vrednosti, mehanizmi za ugotavljanje kršitev, ki se uporabljajo za določitev te vrednosti, in ukrepi, sprejeti kot odziv na te izzive.

V študiji, ki je bila izvedena v partnerstvu z Evropskim patentnim uradom (EPO), je urad EUIPO ugotovil, da panoge, v katerih se intenzivno uporabljajo pravice intelektualne lastnine, h gospodarstvu EU skupaj prispevajo približno 42 % BDP (5,7 bilijona EUR) in 28 % zaposlitev (ter dodatnih 10 % v posrednih učinkih na zaposlovanje v panogah, v katerih se pravice intelektualne lastnine ne uporabljajo intenzivno). V drugih delih sveta te panoge poleg tega ustvarjajo presežek trgovinske bilance, ki znaša približno 96 milijard EUR, v njih zaposleni delavci pa prejemajo za 46 % višje plače kot delavci v drugih panogah.

Zaradi visoke vrednosti, povezane s pravicami intelektualne lastnine, je njihova kršitev donosna kriminalna dejavnost, ki imetnikom pravic in gospodarstvu na splošno povzroča visoke stroške.

Glede na izsledke študije, ki sta jo opravila urad EUIPO in OECD leta 2019, naj bi ocenjena vrednost kršenja pravic intelektualne lastnine v mednarodni trgovini leta 2016 znašala kar 3,3 % svetovne trgovine. Ponarejeno blago predstavlja približno 6,8 % uvoza v EU oziroma 121 milijard EUR letno. Te številke so bistveno višje od tistih, ki so bile ugotovljene v istoimenski študiji obeh organizacij, objavljeni leta 2016, kar kaže na to, da je ta problematika v zadnjih letih postala še bolj pereča.

Urad EUIPO je v nizu študij po posameznih panogah ocenil izgubo obsega prodaje zaradi ponarejanja, ki jo je utrpelo 11 panog v EU (neposredno v samih panogah, za katere je bila opravljena analiza, kakor tudi v njihovih dobavnih verigah). Ta je v obdobju od leta 2012 do leta 2016 znašala več kot 92 milijard EUR letno.

Visoka vrednost, mile kazni in visoka donosnost naložb prispevajo k temu, da so kriminalne združbe čedalje pogosteje udeležene v dejavnostih ponarejanja. Način delovanja takšnih združb postaja z razvojem tehnologije in distribucijskih kanalov vse bolj zapleten, kar prispeva k širjenju nabora izdelkov, ki se ponarejajo.

Poslovni modeli ponarejevalcev temeljijo predvsem na uporabi interneta za distribucijo ponarejenih izdelkov ter za spodbujanje distribucije in uporabe nezakonite digitalne vsebine. Internetne strani, na katerih se ponarejeno blago prodaja, imajo tako koristi od dodatnih prihodkov iz oglaševanja, in sicer od oglasov z „visokim tveganjem“ (vsebine za odrasle, igre na srečo, zlonamerni programi) in paradoksalno tudi od zakonitih znamk, ki zaradi tega utrpijo dvojno škodo, povzročeno z oglaševanjem na tovrstnih straneh (škoda za njihovo znamko in zagotovitev verodostojnosti gostiteljskemu spletnemu mestu).

Urad EUIPO je poleg analize ponudbe ponarejenega blaga in piratskih vsebin proučil tudi povpraševanje, tj. odnos prebivalcev EU do pravic intelektualne lastnine in njihovo pripravljenost za nakup blaga in storitev, s katerimi so kršene pravice intelektualne lastnine. Spodbude, zaradi katerih se potrošniki odločijo za nakup ponarejenega blaga in nezakonito uporabo avtorsko zaščitenih vsebin, so nizke cene, lahka dostopnost in nizka družbena stigmatizacija, ki je povezana s takšnimi dejanji.

Urad EUIPO v odgovor na te težnje skupaj z javnimi in zasebnimi partnerji izvaja in podpira številne ukrepe za spopadanje s temi izzivi. Ti ukrepi zajemajo zagotavljanje informacij imetnikom pravic o spreminjajoči se naravi kršitev, sodelovanje z Europolom pri zagotavljanju širših odzivov na kazniva dejanja kršitve pravic intelektualne lastnine, med drugim tudi s sodelovanjem pri financiranju specializirane enote za kazniva dejanja v zvezi z intelektualno lastnino v okviru Europola, podpiranje prizadevanj Evropske komisije pri obravnavanju vprašanja glede ponudbe ponarejenega blaga v tretjih državah in zagotavljanju pomoči malim in srednje velikim podjetjem (MSP) pri zaščiti njihovih pravic intelektualne lastnine, ne nazadnje pa tudi zagotavljanje informacij prebivalcem o razpoložljivosti zakonito dostopnih digitalnih vsebin ter o gospodarskem in družbenem vplivu kupovanja ponarejenega blaga ali nezakonitega dostopanja do digitalnih vsebin.

